

Om Slagelse og dets opland

Af Poul Ruus

For en så merkantilt præget by som Slagelse, har erhvervslevets store spørgsmål utvivlsomt været: at knytte det store opland så nær til byen som muligt.

En stor vinding for byen var utvivlsomt *Slagelse—Næstved*-banens åbning den 15. maj 1892. Det nordvestlige opland blev „inddraget“ med *Slagelse—Værsløv-banens* åbning den 1. maj 1908. Men længe før banernes stålskiner „viste vej“ til Slagelse, havde postvæsenet etableret et net af *postdagvogne* med Slagelse som centralpunkt. Efter ret omfattende undersøgelser i Postvæsenets hovedarkiv, kan følgende konkrete, men noget spredte oplysninger meddeles.

Ruten *Slagelse—Skelskør* blev oprettet ved kontrakt af 31. august 1861 med vognmand Lars Christiansen af Slagelse. Kontrakten ophævedes 15. maj 1892. Med Næstvedbanens åbning blev der jo via Dalmose togforbindelse med Skelskør. Denne rute blev betjent med 4-sædet karet.

Fra Slagelse—Næstved-banens åbning den 15. maj 1892 opsagdes kontrakten om den kørende landpostforbindelse *Slagelse—Flakkebjerg*, der fra 1. juni 1885 havde været betjent af husejer Niels Larsen, og der oprettedes kontrakt med vognmand Chr. Christiansen om kørende landpostbefordring *Slagelse—Gyldenholm*.

Om Slagelse og dets opland

Fig. a.

En dagvogn af ny model, ved sammenligning med fig. b vil det let ses, at tegningen er fulgt nøje.

I skrivelse af 17. februar 1908 siges der: husejer Hans Hansen af Slagelse har på postkontrahentens vegne besørget landpostkørslen Slagelse—Gyldenholm de sidste 16 år. Fra 1. juni 1900 overtog Christiansens enke kørslen, indtil rutens nedlæggelse den 1. september 1915. Ligeledes fra 15. maj 1892 oprettedes kontrakt med Niels Larsen om kørende landpostbefordring *Slagelse—Lundforlund*. Til ruten antoges efter Niels Larsens afsked fra 1. oktober 1906 landpostbud Hans Rasmussen, der fra 1. august 1916 tillige besørgede budgangen *Lundforlund—Johannesdal*. Den kørende *Slagelse—Mullerup* rute overtoges fra 1. oktober 1906 af Niels Peter Jensen, Mullerup, der imidlertid fratrådte med udgangen af marts 1908, og hans efterfølger på ruten blev Hans Hansen,

Poul R u u s

med hvem der fra 1. april s. å. oprettedes kontrakt såvel om kørende rute som budgangen *Mullerup—Drøsselbjerg*. Hans Hansen ophørte med kørslen den 31. august 1919 og efterfulgtes af postkontrahent Chr. Larsen Christensen, der tog sin afsked med udgangen af juli 1920. Landpostbud Peter Heinrich Clausen, kørende rute *Slagelse—Mullerup* og gående rute *Mullerup—Drøsselbjerg*, søgte afsked fra 1. oktober 1906. I Slagelse postkontors indberetning herom siges der, at Clausen ansattes som kørende landpostbud fra 1. januar 1877, og at han 1. maj 1898 fik lukket omnibus over Kirkestillinge brevsamlingssted; fra sidstnævnte tidspunkt overtog han tillige den gående rute *Mullerup—Drøsselbjerg*. Landpost Clausen ejede den gamle 4-længede gård, Bjergbygade 14. Selv beboede han den østlige længe ud mod gaden, den sydlige med den store have var udlejet, bl. a. til min fader. I den nordlige længe var der stald for hans heste. Jeg erindrer, at der i gårdens port på begge sider helt oppe ved loftet hængte en halv snes rødmalede læderbrandspande. Han havde en gammel karl som kusk, og når han steg op på bukken, var han godt emballeret i stor kavaj med mange halstørklæder om halsen, og når den gamle, sorte filthat, der changerede i det rødlige, havde fået et extra træk for at sidde sikkert fast, gav han tegn til Clausen, at han var klar, og så gik det den lange vej til Mullerup. Daglig, vel ved 9-tiden, tog Clausen plads i den lukkede vogns bagsæde, helt til højre. Jeg husker Clausen som en høj, mager mand, noget krumbøjet af statur. På den venstre overarm bar han *Hæderstegnet* for landpostbude. Her bør nævnes som kuriosum, at Clausen havde en lotterikollektion for varelatteriet, naturligvis som et supplement til den ringe lønning. Det har sikkert ikke været mange landpostbude i landet, der udviste et sådant initiativ. Clausens

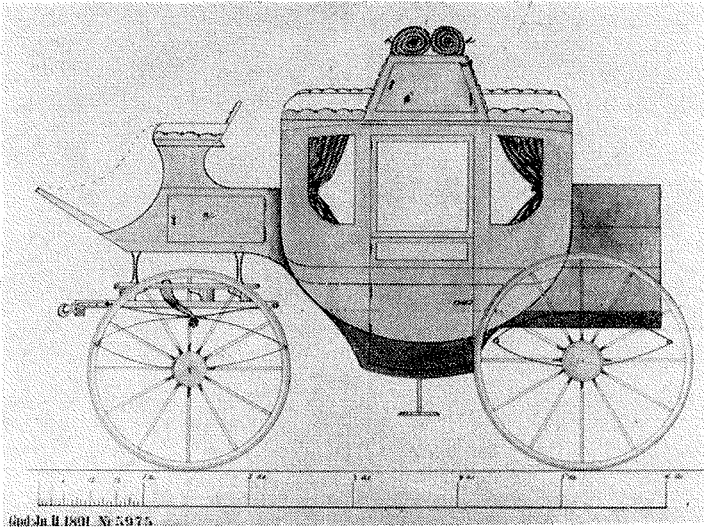
Om Slagelse og dets opland

Fig. b.

Postmuseet ejer flere tegninger fra afdøde vognfabrikant P. Petersens hånd, billedet er udlånt af museet, der iøvrigt har ydet mig velvillig bistand ved udarbejdelsen af denne artikel. - Specielt takker jeg her museets leder, postkontrollør J. C. Petersen, for uforsvarende og aldrig svigtende interesse.

voksne søn kom i statsbanernes tjeneste, og i mange år var han en respekteret og nidkær og myndig overassistent, senere kontrollør. I fritiden oparbejdede han en betydelig assurancevirksomhed. Når Olaf Clausen var på perronen herskede der den største ro og orden.

Slagelse—Næsby ved Skoven betjentes fra 1. juni 1885 af skomager Poul Knudsen. I skrivelse af 28. maj 1902 hedder det: kørende landpostbud Slagelse—Næsby ved Skoven samt gående Næsby—Madslunde Poul Knudsen ønsker en kortere

Poul Ruus*Dagvognen mellem Rude og Sandved station*

rute. Fra 1. juli 1902 oprettedes med landpostbud Jens Peter Nielsen kontrakt om postkørslen. Han udførte den fra 1. april 1906, tillige den gående rute Næsby—Madslunde, indtil han med udgangen af september 1913 tog sin afsked. Om ruternes udførelse oprettedes derefter fra 1. oktober s. å. kontrakt med Marius Peter Frederik Nielsen. Kørslen udførtes med bus og fra 1. juli 1922 med bil. Om landpostkørslen *Slagelse—Ørslev* approberedes den 31. oktober 1902 en kontrakt med Hans Christiansen, der fra 1. april 1906 tillige udførte gående rute *Ørslev—Sønderup*. Ved Slagelse—Værsløv banens åbning den 1. maj 1908 kom den kørende landpostforbindelse til at gå mellem Slagelse og brevsamlingsstedet i Ørslev, og allerede s. å., gældende fra 1. august, overgik kørslen til Carl Chr. Jensen, indtil han den 31. december 1917 tog sin

Om Slagelse og dets opland

Ved Slagelse postkontor Bredegade 1902. Postkontoret var i den vestlige halvdel af »Svaneapoteket«s ejendom. - Dagsvognen til Filipsdal er ved at skulle starte. Foran vognen daværende assistent Østergård, der i 1940 blev postmester i Randers. I uniform ved den nærmere best den altid velsoignerede overpostbud Kolding. Skiltet over porten er for det længst »hensovede« højreblad »Slagelse Posten«. Til højre for porten boede farver Fabricius. Om formiddagen dominerede de mange postdagsvogne fuldstændig i Bredegade.

afsked og efterfulgtes af Axel Valdemar Pedersen. Kørende landpostbud Hans Peter Olsen, der havde kontrakt af 23. marts 1878 om *Slagelse—Nordrup* rute, søgte sin afsked fra 1. juli 1884, og fra samme dato oprettedes om ruten kontrakt med landpostbud Poul Knudsen. *Slagelse—Vemmelev* ruten udførtes ifølge kontrakt af 26. marts 1872 af Niels Larsen og fra 1. juni 1885 af Christian Hansen, men for hvilket tidsrum kan ikke oplyses. Kontrakten for denne rute opsagdes

Poul Ruus*Farver P. Fabricius*

1. april 1902. Om dagvognsbefordringen *Slagelse—Næstved* afsluttedes kontrakt af 24. marts 1867, med postkontrahent Hans Hansen. Ifølge kontrakt af 10. oktober 1866 blev brev-, pakke- og personposten *Agerup Kro—Slagelse* fremført af vognmand Thers af Slagelse. Den 31. marts 1932 bestod nedennævnte kontraherede kørsler: *Slagelse—Gerlev—Lundforlund*, landpost, hestekøretøj, 1 gang hverd., *Slagelse—Mullerup*, privat kontrahent, auto 1 gang på hverd., *Slagelse—Næsby* ved skoven, landpost, auto 1 gang på hverd., *Slagelse—Fuglebjerg*, privat kontrahent, auto 2 gange på hverd. 1 gang søn- og helligdage.

Det er interessant at kunne fæstne til papiret, at Slagelse også på andet område har været førende i postbefordringens tjeneste, her tænkt på selve de lukkede dagvogne, der i meget høj grad blev indsat i den kørende postbefordring. Dette initiativ udøvedes af afd. vognfabrikant P. Petersen, Skole-

Om Slagelse og dets opland

gade 1, hvor de gamle skiltebogstaver endnu kan læses på facaden. Fabrikant Petersen var iøvrigt broder til forfatteren Maglekilde Petersen.

Kan det ovennævnte postbillede ikke måle sig med diligencernes strålende opbud, hvor postturene indledtes og sluttede med postillonens skingrende signaler. Danmarks sidste diligence kørte mellem Vejle og Brande, og den 31. marts 1912 lød signalerne for sidste gang; ja længere borte er romantiken altså ikke. Men er de gamle postgårdes oprindelige bestemmelse nu længst historie, har tjenestens udførelse krævet mænd med villie og karakter til dag efter dag, år ind og år ud, at udføre dagens gerning efter mottoet: Agtsom og Tro, til gavn for samfundets mekanisme.